Переклад Пафнутія Голопупенка (Владислава Слободяна)

Центральний штаб Спілки — капітану крейсера "Рубіж".

Терміново. Секретно. Блакитний шифр.

Файл роздруку 23-А.

"По отриманні цього наказу негайно вивести крейсер до дванадцятого планетарного сектору восьмої галактичної зони. 16 березня, 38.09.17 єдиного часу очікується проходження в секторі конвою лотанського десанту. Конвой і охорону знищити.

Іменем Землі."

Вони розверталися. В космосі немає ваги, але залишається маса, і двісті тисяч тон металу вмить не загальмувати. Вони розверталися, і пальці, удавлені в клавіші форсажу двигунів, уже не могли нічим допомогти. Тиждень тому на далекій планеті Лотан земний агент байдужливо глянув на маршрутну карту конвою. Три дні тому в Центральному штабі захисту Землі антени гравізв'язку прийняли його коротку доповідь. Хтось з офіцерів звірився з комп'ютером і знизав плечима — перехопити встигав лише один крейсер — "Рубіж". Можливо, він навіть порадився з начальником штабу, і той із жалем зітхнув. Але занадто неспільномірні ціни — крейсер, один з сотень, що несуть патрульну службу, і напханий десантниками конвой ворога. І їх кинули до бою — до бою без надії перемогти і без надії вижити…

Вони розвертались. Навряд чи хоча б половина людей в рубці розуміла, що це означає. І взагалі не підозрювали про те, що коїться, сотні астронавтів на бойових постах корабля. В

навушниках билися, заважаючи один одному, їхні крики, прохання, доповіді…

— Головний пост, головний…

— Він покидає сектор враження, додайте-но…

— Рубка, у нас пливе захист, до двох рентген на максимумі, чекаємо дозволу на евакуацію…

— Головний пост…

— Та влучте же йому хто-небудь, він у мертвій зоні!

— Чому мовчить правий сектор?!

— Капітан, двигуни на межі, чи можна зняти форсаж?

— Головний пост…

— Правий сектор! Адже він пре на тебе!

Віктор повернувся у кріслі. Руки зісковзнули з пульта, розслабилися вперше після двогодинного бігу по клавіатурі. Він поглянув на першого помічника і здивувався його поставі: спокійній, відпочиваючій, такій недоладній серед скарлючених над пультами командирів… І впіймав його погляд.

Перший помічник також все розумів. Вони розверталися просто під удар лотанського лінкора, розверталися правим бортом, який осліп, оглух і занімів в самому початку бою після могутнього радіаційного удару. Якщо там, серед оплавленої броні і застиглої сірими горбами протипожежної піни і

залишилася зброя, нею вже нікому було керувати. І нічого не залишалося, окрім як чекати, чекати тих останніх секунд, коли ворог вийде на дистанцію абсолютного враження, і той невідомий йому лотанський капітан не скаже у мікрофон: "Усім бортовим — залп!"

— Ми ж ліземо під удар! — раптом зойкнув за спиною хтось із штурманської групи. І відразу ж у навушниках запала тиша — неприродна, нереальна… Один за одним люди відривалися від пультів і вдивлялись в екрани, відчуваючи, як пробуджується жах. Там, серед немигаючих, застиглих зірок розгорялася сліпуча точка — ворожій лінкор.

"Він пройде повз нас на відстані п'яти-шести кілометрів. І вдарить з мінімальної дистанції. Елементарний прийом, я зробив би так же само, — думав Віктор. — Вони давно зрозуміли, що наш правій борт небоєздатний, і чекали лише зручного моменту…" На мить йому стало шкода — ні, не себе, і не корабля, і не екіпаж, що йде на смерть — йому стало до нестями шкода свого крихітного шансу на перемогу, котрим вони ледь не скористувались. Вони майже могли перемогти… Віктор заплющив очі і здивувався тому, що тиша досі триває. Йому захотілося, щоб ця тиша залишалася до самого кінця…

Корабель здригнувся, і навушники заревли. Віктор смикнувся у кріслі, стягуючи з голови гнучку дугу, наповнену чужими голосами. Але так і застиг, глядячи на екран, де розвалювалася, розповзалася багровою кулею рисочка ворожого лінкора…

…Він йшов по головному коридору, де вже увімкнули гравітацію, і непотрібні тепер магнітні черевики дзвінко цокали по підлозі. Назустріч зрідка пробігали люди, невиразні у кволому світлі уцілілих ламп, громіздкі і незграбні у бойових скафандрах. Кілька разів Віктора штовхали, одного разу навіть

збили з ніг, лайнулись, допомогли встати. Позаду беззвучною тінню йшов перший помічник. Віктор терпів доти, поки він не упхався разом з ним у вузьку кабіну аварійного ліфта.

— Карлос, ваше місце у рубці.

— Як і ваше, капітане.

Коріанець уперше відповів йому так нахабно. Втім, його смагляве обличчя з короткою борідкою залишалося шанобливим, як і раніше.

— Карлос, у відсутності мене, вашого капітана, ви повинні бути у рубці.

— За бойових обставин. Але бій закінчився.

Так, бій закінчився. Вони перемогли.

Вже не озираючись на помічника, Віктор вийшов з ліфта. Тут, на розподільному майданчику правого сектора, принаймні, було світло. Два чи три ремонтні роботи стояли у кутах, задрав до стелі наплічні прожектори. Стеля, ще вранці гладка, зробилася рифленою, а темні диски плафонів звисали з неї на блискучих броньованих кабелях. Біля чорних проваль транспортних коридорів повільно ворушилися черепахоподібні роботи-дезактиватори. Хтось з керуючих ними людей повернувся на звук відчинених дверей, закричав:

— Одягніть шолом, ви що, показились? Тут все "світиться".

Віктор квапливо замкнув шолом — наручний індикатор радіації дійсно наливався червоним. Підійшов до людини, що йому дорекла — це був начальник ремонтників Ольсон.

— Капітане? — схоже, Ольсон трохи зніяковів. — Ремонтна група крейсера виконує завдання з…

— Стривай. Де решта? Чому вас тільки… — Віктор обвів поглядом приміщення, — троє?

— Решта у двигунистів. Реактори мало не пішли врозліт. А тут… тут нема чого ремонтувати, капітане.

Віктор подивився у тремтячу імлу коридорів понад опуклими корпусами роботів. У глибині угадувались невиразні відблиски.

— Звідти хто-небудь вийшов?

— Ні. Там немає живих, капітане.

— Є.

Якщо Ольсон і хотів заперечити, він не встиг цього зробити. Найближчий робот раптом застережливо загудів, кинувся в отвір коридору. З його корпуса висувалися догори и розходилися павиним хвостом різнобарвні напівпрозорі пластини.

— До ліфта!

Ольсон штовхнув Віктора назад.

— Радіаційний пік, певно, десь не витримали переборки.

Ще два роботи під'їхали до них, прикрили райдужними захисними екранами. Карлос зіщулився, відчутно навіть під скафандром, подивився на розкриті двері ліфта, але не зробив

ні кроку. Віктор коротко кинув йому "До рубки!" — і подивився на Ольсона.

— Ви залишаєтесь?

— В мене підсилений скафандр.

— Ольсон, десь там, у правому секторі, той, хто врятував крейсер. Навіть якщо він мертвий, його потрібно знайти.

Ольсон відповів не відразу. Подивився у бік мертвих коридорів. Потім перевів погляд на Віктора і зніяковів.

— Ольсон, поясніть своїм людям, добровольці повинні знайтись…

— Я піду сам.

Віктор кивнув, нібито і не очікував іншої відповіді. Додав:

— Його треба шукати десь біля головних випромінювачів правого борта. Тільки залпом головного калібру можна було рознести лінкор.

Конвой вони наздогнали після двогодинної погоні. Під час короткого бою охорони з крейсером десантні кораблі спробували втекти. Вони йшли з максимальною швидкістю, схожі на жирних, покритих блискучою лускою риб, що спішать на нерест. Кожний з десантних кораблів був ледве не вдвічі більший за крейсер. Але, попри свій розмір, попри натоптані танками і вимуштруваними солдатами трюми, зараз вони були абсолютно беззахисні. Коли Віктор повернувся до рубки, там закінчували останні розрахунки зброярі. Десантні кораблі на екранах вже лежали в ажурній сіточці прицілів. Енергетик

неголосно сперечався зі зброярами щодо потужності, яку він може дати для знищення десанту. Все було якось буденно і по-діловому й анітрохи не схоже на скажену гарячку бою, під час якого вони знищили есмінці і лінкор охорони. Влаштувавшись у своєму кріслі, Віктор звично подивився у бік помічника. Карлос явно відчув його слабкість, його секундне відключення наприкінці бою, коли Віктор повірив у неминучість поразки. Він дуже хотів зайняти його місце, цей смаглявий, підтягнутий офіцер, якого чекали на Коріані півтори сотні родичів фамільного клану, що послали його колись з відсталої, напівдикої планеті до Академії Центрального Штабу…

На пульті замиготів сигнал виклику.

— Капітане… — Віктор навіть не впізнав голосу Ольсона. — Ми знайшли його.

— Хто?

— Навідник третьої батареї Демченко. Він дійсно був біля головного випромінювача.

Щось знайоме почулося Віктору в цьому імені. Він прийшов на крейсер недавно і не знав ще усіх своїх підлеглих, але це ім'я чомусь не було для нього пустим звуком. Демченко… Навідник…

— Землянин?!

— Так.

— Він… живий?

— Так.

Щось на зразок релігійного страху охопило Віктора. Знищити ворожій корабель, та ще й вижити в радіоактивному хаосі — на таке здатен тільки землянин.

— Капітане…

— Я слухаю вас, Ольсоне.

— Він хоче побачити вас.

— Мене?

— Так. Він зараз у реанімаційному боксі номер 3.

— Я прийду. А де ви, Ольсоне?

Віктору почувся слабкий смішок.

— У сусідньому боксі. Мені вдалося принести на собі фон.

— Вас буде представлено до нагороди.

Голос Ольсона посерйознішав.

— В ім'я Землі.

— Іменем Землі.

Віктор вимкнув зв'язок. Поміркував секунду і набрав на пульті номер першого помічника. Карлос, що сидів у двох метрах від нього, смикнувся, усвідомлюючи образу, але відповів без вагань.

— Першому помічнику, — вимовляючи кожну букву, промовив Віктор. — Прийняти командування боєм під час моєї відсутності. Перед знищенням десантних кораблів дати їм час для спуску шлюпок.

Подумав і додав:

— Згідно 16-му параграфу Конвенції про гуманність при веденні міжзоряної війни.

Лікар йшов поруч, похрустуючи білим одноразовим комбінезоном, проціджуючи слова крізь маску, що закривала йому майже все обличчя. До Віктора він вийшов прямо з операційної, не переодягнувшись, лише скинувши заплямований кров'ю фартух.

— Я б міг відмовити вам у візиті — медична служба не підлягає командуванню у цих справах…

Вони пройшли вузеньким коридорчиком з густо-оливковими стінами, поцяткованими маленькими дірочками. Стіни слабо гули, обдаючи їх хвилями озону і фіолетового світла. Біля наглухо закритої двері медичний робот — вузенький, високий, неминуче білий, схожий на підлітка-акселерата — провів по їхньому одягу довгими гнучкими маніпуляторами, перевіряючи якість дезінфекції.

— Але навряд чи ваш візит погіршить…

— Скажіть, — Віктор простяг руку до двері і та, не чекаючи його дотику, уповзла вбік, — він має шанс?

— Ані найменшого. Тому я вас і пускаю.

Він йшов не до бога і не до надлюдини. Землянин помирав, і зрозумівши це, Віктор відчув протиприродне полегшення.

Землянин лежав перед ним — оголена лялька, обмотана дротами та трубочками, із сірим диском кардіомонітора на грудях. Він був у свідомості, без найменших слідів опіків, яких підсвідомо очікував Віктор, і лише дивна нерухомість міцного м'язистого тіла видавала підповзаючу до нього смерть.

— Ви прийшли тому, що це ваш обов'язок, капітане?

Це були перші слова землянина, і Віктор здригнувся.

— Ні. Не лише.

— Тому, що я просив вас прийти?

— Мабуть, ні…

Демченко зітхнув, і Віктору почулося задоволення.

— Тоді сідайте. Так, на койку, більше тут нічого нема… Так чому ж ви прийшли?

Дивна розмова. Демченко ніби допитував його.

— Тому що це мій обов'язок, і тому що ви просили, і тому що мені захотілося подивитись на людину, яка зуміла зробити те, що ви зробили. Задоволені?

Землянин мляво кивнув.

— Тоді зустрічне питання: навіщо ви мене кликали?

Десь хвилину Демченко мовчав. Потім спитав:

— Бій ще триває?

— Так. Ми тільки-но наздогнали десант.

— Мені страшно помирати одному, — просто сказав навідник. — Мабуть, таке визнання не прикрашає офіцера, але тепер вже однаково. А найменш потрібна людина під час бою — капітан. Ви можете посидіти зі мною без шкоди для крейсера.

Віктор здригнувся.

— Я не хотів вас образити. Ви хороший капітан, Вікторе. Вас не ображає, що я звертаюся до вас на ім'я?

— Ні. На моїй планеті немає прізвищ.

— Алькор-туманний?

— Так. Як ви вціліли, Демченко?

— Надмірна дисциплінованість. Я був єдиний, хто одягнув перед боєм скафандр. Адже там страшна тіснява, у бойових постах... — Тепер він говорив дуже тихо, і Віктор мусив прислухуватись, щоб розібрати слова. — А коли я отямився і побачив, що поганець жене до нас... Честь планети. Я ж єдиний землянин на кораблі, я мусив зробити більше, ніж інші...

— Я представлю вас до ордена Сонця, Демченко. Для цього капітан ще потрібен, — Віктор спробував посміхнутись.

— Мені вже не начепити ніякого ордена. А Сонце… Воно завжди зі мною. А ви бачили Сонце, капітане?

Віктор похитав головою.

— Навіть смішно… Ми воюємо в ім'я Землі й іменем Землі. Вгамовуємо колонії, які вимагають незалежності, мотаємось з одного краю Галактики на другий… Вмираємо і вбиваємо… Тобто вбиваємо і вмираємо… — Демченко на секунду примружив очі, облизнув губи. — А Землю, Сонце бачив тільки я, єдиний з усього екіпажу…

— Земля — це символ, Демченко. Колиска усіх планет, усіх цивілізацій. Наш прапор, якщо хочете.

— Для мене Земля — не прапор. Це блакитне небо… ви знаєте, як гарно, коли небо… так, у вас воно також блакитне. Це зелені ліси. Це сніг і холод… Але також і розжарений спекою пісок… Це моє місто… міста можуть бути красивими, коли їм більше тисячі років, коли одне місто не схоже з іншим…

Одна з трубочок, що впивалася у тіло Демченко, запульсувала, уприскуючи до крові ліки, і голос навідника зміцнів.

— Знаєте, я ріс у маленькому містечку. Довкола тайга, ліс на сотні кілометрів. Місто старе-престаре, кам'яні доми, бетонні дороги… Окрім станції космічного зв'язку — ніяких слідів цивілізації. На будь-якій планеті таких міст тисячі. А для мене воно єдине.

— Розумію, — обережно сказав Віктор. — Для мене, наприклад, є лише один острівець серед тисяч островів Алькора-туманного… А для Ольсона — один з поверхів

мегаполіса в Порт-Альві. А для Карлоса — одна з веж кланового замку на Коріані.

— Я взагалі потрапив до космосу випадково. Не проходив ні за здоров'ям, ні за інтелектуальними тестами — усі показники середні… Але дуже вже рвався. І зміг усіх переконати.

— На щастя для крейсера, змогли, — щиро сказав Віктор.

— Так… Знаєте, як я вирішив, що неодмінно буду офіцером космофлоту, що стану захищати Землю від ворогів? Звичайнісінька хлопчача мрія, тільки в інших це минає, а в мене залишилося. Ви не грали у дитинстві у космічну війну?

— Грав.

— От і я грав… Я жив у старому домі, йому років триста, не менше. А навпроти стояла вже зовсім старезна будівля, там, звичайно, ніхто не жив. З цегли… Знаєте, що це таке? Так, у відсталих колоніях іноді будують з неї… Одного разу ми грали, нібито на наше місто напали космічні загарбники. Мене поставили охороняти наш дім. От я і додумався — заліз у цю цегляну розвалину, піднявся на дах. Там по краю даху були маленькі башточки, не уявляю, для чого їх зробили… Я посмикав на одній двері — вони відлетіли, там все уже проіржавило наскрізь. Увійшов. Маленька кімнатка, по стінах вузькі віконця, мов амбразури. Краще й не придумаєш. Весь наш двір видно, як на долоні. Я встав біля вікна з пістолетом і чекаю. І от поки я там стояв, наче трапилось щось. Дивлюся з висоти на місто, на смужку лісу вдалині, на сіру трубу гравіантени… І відчуття, що я дійсно все це захищаю. Це словами не передати.

Демченко замовк, і Віктор тихо запитав:

— А потім?

— Потім мої друзі вибігли на двір, а я палив по них з даху. Ми мали іграшкові пістолети, які стріляють ампулами з фарбою. Там пів двору було заляпано червоним, наче дійсно був бій. А вони навіть не змогли збагнути, звідки по них стріляють… Правила в нас були суворі: ті, в кого попала хоча б крапля фарби, сідали і чекали кінця бою. Зелена трава, стежки з білого кварцового піску, десяток нерухомих хлопців, що чекають кінця гри… Й усі у червоних плямах. Це було так схоже на справжню війну, яку ми тільки у кіно і бачили, що мені стало страшно. Я навіть радіти своїй перемозі не міг. — Демченко перевів подих і закінчив: — З цього все й почалося, з дитячої гри… І тепер повинно закінчитись…

Він раптом смикнувся і судомним ривком повернув голову убік. Його знудило. Віктор потягнувся був до нього, але з стіни вже вислизнули гнучкі щупальця маніпуляторів, підхопили тіло навідника. Через хвилину Демченко знову лежав нерухомо.

— Капітан, на вас хтось чекає вдома?

Віктор кивнув.

— Чекають. — Він згадав низьке сіре небо і шум хвиль, що набігають на берег, і дрібну звичну мжичку, яка беззвучно лягає на скелі. — Ми не маємо сімей у земному розумінні, але…

— А мене чекає тільки Земля.

Демченко посміхнувся і заплющив очі. А в стіні відчайдушно заверещав зумер, і знову виметнулись маніпулятори. Торкнулися тіла навідника — і повільно поповзли назад.

В рубці було тихо. Майже половина крісел порожніла — командири розходилися. На екранах зовнішнього огляду пливли, ніжно мерехтячи, рожеві хмарки пилу. Секунду Віктор постояв, дивлячись на екрани, потім спитав:

— Ви дали їм сигнал про спуск шлюпок?

— Дали, — з готовністю промовив хтось.

— І що?...

— Лотанці гордий народ. Вони уміють воювати до кінця.

Рожеві хмарки на екрані повільно згасали. Віктор сів у крісло, увімкнув загальну трансляцію. Промовив, схилившись над мікрофоном:

— Екіпаж крейсера "Рубіж", за мужність та героїзм, виявлені в бою з переважаючими силами противника, я дякую вам від імені Генерального штабу... і від себе особисто. Весь особовий склад буде представлено до нагород. Іменем Землі!

— В ім'я Землі... — різноголосо відізвалися навушники, що лежали на краю пульту.

Центральний штаб Спілки — капітану крейсера "Рубіж".

Терміново. Секретно. Синій шифр.

Файл роздруку 8-Н.

"По отриманні цього наказу негайно вивести крейсер до 156-ї населеної планети сьомої галактичної зони. На планеті

піднято бунт проти Центрального штабу. Ваша задача — захопити й утримувати до підходу головних сил станцію гравізв'язку, запобігаючи спілкуванню планети з неблагонадійними цивілізаціями у складі Спілки.

Іменем Землі."

Крейсери рідко сідають на планети. Їм тісно навіть на найбільших космодромах, їх двигуни випалюють ліси й отруюють атмосферу навіть у найтихішому режимі. Але іншого способу висадки десанту у крейсера немає…

Вони опустилися в лісі на маленьке озерце. Вода закипіла, колоною білої пари піднялася в небо назустріч сірій металевій громаді. Коли опори торкнулися дна озера, лише чорні звуглені риби нагадували про те, що нещодавно в цій маленькій западині були вода та життя.

З висоти головної рубки Віктор бачив місце приземлення в усіх деталях. Сірувато-біляве, у чорних ляпках, дно озера. Випалене до білизни кільце попелу, що оточує озеро. Чорні, ніби зіщулені, скелеті дерев. А за ними, до самого горизонту, до недалекого містечка, спочатку боязко, а потім дедалі буйніше зеленіли уцілілі дерева.

— Ми невдало сіли, — ні до кого не звертаючись, сказав Віктор. Він подивився туди, де на стику зеленого лісу і блакитного неба вставали нібито іграшкові на такій відстані доми. — Місто лежить між нами і станцією зв'язку, доведеться йти крізь нього…

— З інших боків станцію оточують болота, — парував навігатор. — Нічого. Я не думаю, що з містом буде багато мороки.

Він помилився.

Машину командира десанту збили ще на околиці. Зараз вона горіла — димно, неохоче, вона взагалі не повинна була горіти…

Самого командира Віктор побачив на порозі зайнятого під тимчасовий штаб особняка. Важкий, широкоплечій Вольф Шнайдер щось говорив у затиснутий у долоні передавач. Передавач був зовсім крихітний, і здавалося, що Вольф півголосом лається, розлючено розмахуючи кулаком перед обличчям. Побачивши Віктора, він спохмурнів.

— Ви мусите керувати боєм з крейсера, капітане. Тут небезпечно.

Немов підтверджуючи його слова, неподалік гримнув короткий, але потужний вибух.

— На кораблі залишився Карлос. Чому ви зупинилися?

— Це божевільна планета, капітане. В нас стріляють з кожного вікна… — Вольф підніс до губ мікрофон, кинув туди: — Третій і п'ятий, зближуйтесь… — і знову повернувся до капітана: — Не уявляю, де вони відкопали стільки старої зброї. Один з бронеходів підбили з порохової гармати. Захист не відреагував на снаряд — той летів занадто повільно. Але броню розтрощив не гірше за бойовий лазер… Так, лазери в них теж є…

Віктор повільно роззирнувся по сторонах і відчув, як напливає неясна тривога. Притихлі домі з невидимими зовні мешканцями, стилізовані під старину, складені з каменю особняки, навіть запеклий опір десанту — все це було знайоме і звичне. Але щось насторожувало…

— Якщо б дати по місту з головного калібру, — неголосно промовив Вольф.

— Ні.

— Або по станції… Рознести антену…

Сіру колону гравіантени біло видно навіть звідси. Вона вставала з-за домів, і на вершині її, піднесеній на двокілометрову висоту, посмикувалися блакитні блискавиці — станція працювала.

— Не можна, — із щирою шкодою відповів Віктор. — Станцію наказано захопити, а не знищувати…

Удовж вулиці із вереском пронісся вогненний клубок — вистрелили з плазмомета. Слідом прогуркотів бронехід. За ним втомлено і мовчки пробігли кілька десантників. Віктор поглянув на Вольфа, який знову втупився у передавач, на свій всюдихід із застиглою біля нього охороною… І кинувся слідом за десантниками.

Він не помітив, як залишився один. Ще недавно разом із ледь знайомими хлопцями з пілотажної групи Віктор стріляв по високій будівлі з бетону і чорного дзеркального скла. З будівлі огризалися — розриви самонавідних ракет лягали все ближче і ближче. Потім промені їх бластерів підрубали будівлю, рознесли на пил перші поверхи, і вся бетонна коробка обрушилася вниз, ховаючи стрільців… Вони бігли далі, і нікому з десантників не було діла до того, що поруч з ними — капітан крейсера, найменш потрібна людина в бою… А потім він залишився один.

Вуличка була вузька, затиснута між глухими стінами домів. Рідкі вікна, ще рідкіші двері, що виходять у цю бетонну

розколину в тілі міста… Віктор йшов, тримаючи бластер напоготів, час від часу клацаючи перемикачем рації. Зв'язку не було. Мабуть, заважали доми…

Вулиця закінчилася несподівано. Доми мов розступилися, і Віктор опинився на маленькій площі, а може, на великому дворі. Скоріше, дворі — тут було багато газонів, стежок з білого піску, альтанок, лавочок… З одного боку на майданчик виходив торець дивної, явно занедбаної будівлі — шість чи сім поверхів з червоно-коричневої цегли, маленькі декоративні башточки на даху…

Віктор зробив кілька кроків, виходячи на середину двору, і зупинився. Де ж він бачив цей двір? Де? Бачив… або чув про нього?

На одній з башточок палахнула яскрава, сліпуча точка. Віктор не відчув ні поштовху, ні болю. Просто у вухах задзвеніло, а ноги почали підкошуватись. Він підняв руку, ловлячи башточку у приціл бластера… і раптом нібито побачив себе збоку. Згори. З цієї башточки. Очима хлопчиська з іграшковим пістолетом у руках…

— Демченко…

Він опустився на коліна, так і не вистріливши у відповідь. Пісок довкола нього був багряний — чому він раніше не помітив? І земля гойдається, як від близьких розривів — чому він цього не відчував?… Земля.

Віктор підтягнув руку з передавачем до обличчя. І не здивувався, що той запрацював — повинно ж йому пощастити хоча б у чомусь.

— У зв'язку з відсутністю капітана на зв'язку протягом дев'яноста хвилин, згідно зі статутом, беру командування крейсером, — сичав у рації голос Карлоса, — на себе…

Звідкись здалеку Віктор почув власний голос:

— Говорить капітан.

Голос Карлоса зник, розчинився. Крізь підступаючу сонливість Віктор подумав, що тепер він знає, що треба було відповісти Демченкові, коли той назвав капітана найменш потрібною людиною в бою. Так, капітан не потрібен, щоб вести бій. Він потрібен, щоб вчасно його зупинити. І поки перший помічник не зрозуміє цього, він не стане справжнім капітаном…

— Припинити вогонь. Іменем Землі.

Він промовив ці слова і застиг, нібито сподіваючись почути підтвердження. Але крізь дзвін у вухах вже не пробивались нічиї голоси. І лише Земля — його мати, його батьківщина, його прапор, все сильніше і сильніше тягнула його до себе…